

8. ЦІНОУТВОРЕННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ, ЯК ОДИН ІЗ ЧИННИКІВ ЇХ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

І.І. Мазепа

Національний університет харчових технологій

Процес формування цін відбувається не на виробництві, не на підприємстві, а у сфері реалізації продукції, тобто на ринку під дією попиту і пропозиції, товар-

но-грошових відносин. Ціна товару та його користь проходять перевірку ринком і остаточно формуються на ринку. Усі фірми по-різному розглядають проблеми ціноутворення. На фірмах ціни зазвичай встановлюються головним керівником, а у великих компаніях проблемами ціноутворення, як правило, займаються керівники середнього рівня. У галузях, де фактори ціноутворення відіграють вирішальну роль (харчова, аерокосмічна промисловість, залізниці, нафтодобувна промисловість та ін.), компанії, як правило створюють відділи, які розробляють ціни або допомагають робити це іншим підрозділам.

Підприємства харчової промисловості при формуванні цін мають враховувати особливості ціноутворення, які визначаються роллю галузі в житті країни і суспільства, структурою харчової промисловості, функціями, які вона виконує. На ціноутворення, в свою чергу, впливають як виробник і споживач, так держава та імпортери. Вивчення впливу цих суб'єктів на виробника продукції обумовлює визначення особливостей ціноутворення та їх вплив на конкурентоспроможність підприємства.

До особливостей (чинників) ціноутворення в харчовій промисловості відносяться: соціальний характер продукції галузі (грунтовний вплив рівня цін на життєдіяльність населення); масштаб державного регулювання; залежність цін на продукцію харчової промисловості від витрат та цін постачальників сировини; інтенсивність конкуренції на продукції харчування на світовому та національному ринках.

Харчова промисловість має соціальне значення, тобто забезпечує здоров'я нації та гарантує соціально-економічну і продовольчу безпеку країни. Оскільки розвиток харчової промисловості нерозривно пов'язаний з продовольчою безпекою держави, наявність продуктів харчування має значний вплив на фізичний та психічний стан людей, від чого залежить рівень соціального, політичного та економічного спокою в державі. При визначенні цін на продукцію соціально важливих галузей харчової промисловості доцільно враховувати рівень доходів населення.

Щодо державного регулювання, то воно однозначно впливає на встановлення цін. Держава обмежує рівень рентабельності, тобто здійснюється регулювання складових ціни, а також встановлює мінімальні чи максимальні ціни на деякі продукти харчування. На одних підприємствах харчової промисловості таке регулювання здійснюється постійно, на інших — тільки в період кризи в економіці. Крім адміністративних методів регулювання ціноутворення в харчовій промисловості, держава використовує опосередковане регулювання цін, яке проявляється в різних формах, а саме: надання підприємствам податкових пільг, повне звільнення від сплати податків, державне замовлення, виважена експортно-імпортна політика, суворе дотримання чинного антимонопольного законодавства, державна інвестиційна політика.

Враховуючи, що підприємства харчової промисловості є сировинними та матеріаломісткими і кінцева ціна на виріб залежить від ціни сировини і матеріалів, особливістю ціноутворення є залежність підприємств харчової промисловості від постачальника сировини, якими найчастіше виступають підприємства агропромислового комплексу. Загалом на підприємствах харчової промисловості вартість сировини становить 80-90% ціни виробу. У зв'язку з цим кінцева ціна на виріб залежить від ціни сировини і матеріалів, які виробляє агропромисловий комплекс. Постачальниками сировини для харчової промисловості виступають рослинництво та тваринництво. А тут спостерігається пряма залежність ціни від погодно-кліматичних умов, які є передумовою врожайності. Посушливе чи, навпаки, занадто вологе літо, може стати основним чинником зміни цін на продук-

ти харчування в харчовій промисловості. Агропромисловий комплекс України виробляє майже всі ресурси, які необхідні для виробництва продуктів харчування підприємствам харчової промисловості за незначним винятком. Відсутню сировину підприємства харчової промисловості купують на світовому ринку, орієнтуючись на світові ціни.

Рівень конкуренції на всі продукти харчування є надзвичайно високим, що свідчить про те, що сформована ціна на підприємствах харчової промисловості має відповідати кон'юнктурі ринку. У вітчизняних товаровиробників вищі затрати виробництва, що пов'язане із технологічним відставанням, загальним станом економіки і інфляційними процесами. Крім того, відсутня необхідна ринкова інфраструктура, нерозвинутий маркетинг, у тому числі і рекламні заходи для просування товарів вітчизняного виробництва. Отже, Україна, насамперед, має захистити внутрішній ринок від зовнішньої експансії, а також здійснювати активний пошук споживачів своєї продовольчої продукції відповідно до кон'юнктури світового ринку на підставі довгострокового взаємовигідного партнерства, виходу з кризи та подальшого розвитку підприємств харчової промисловості. Крім того, необхідно впровадити нові високі технології з випуску конкурентоспроможної продукції на діючих підприємствах, створювати малі підприємства з переробки сільгосппродукції.

Крім наведених особливостей ціноутворення, існують інші ціноутворюючі чинники, які є характерними не для всіх підприємств харчової промисловості, але які слід враховувати при формуванні цін. Це, насамперед, вартість енергоносіїв, палива та вартість упаковки. Все це істотно збільшує ціну. Також сезонність виробництва і споживання спричиняє коливання цін.

Отже, кожне підприємство в галузі харчової промисловості зіштовхується з визначеними особливостями ціноутворення, які з певною інтенсивністю впливають на прогнозовану ціну і конкурентоспроможність підприємства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вишневецька О.В. Харчова промисловість України: тенденції, проблеми, перспективи / О.В. Вишневецька//Київ/ Agrar Media Group.-2013.
2. Власенко І.М. Ціноутворення на продукцію харчової промисловості/ І.М. Власенко, Г.Г. Осадча// Облік і фінанси АПК. — 2010. — №2.
3. Лайко О. І. Посткризове регулювання фінансового стану підприємств харчової промисловості України / О.І.Лайко, В.М. Лисюк, І.В.Резнік // Економіка харчової промисловості. — 2010. — №1.
4. Статистичний щорічник України (за відповідні роки) / за ред. О.Г. Осауленка. — К: Держкомстат.
5. Цар Г.В. Основні тенденції та перспективи розвитку промисловості України / Цар Г. В. // Зб.наук.-техніч. Праць НЛТУ України. — 2010.
6. Шкварчук Л.О. Ціни та ціноутворення: навч.посіб. / Л.О.Шкварчук — К. : Кондор, 2010.
7. Якимчук Т.В. Стан і перспективи розвитку підприємств харчової промисловості України / Т. В. Якимчук // Актуальні проблеми економіки. — 2010. — №4 (106).

Науковий керівник — Т.В. Косарева, канд. екон. наук.